

49. szám 1869. Dec. 6.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
AZ „ATHENAEUM”
IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kettőnél több művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
(SZOKOLY VIKTOR CSÜTÖRTÖKÖN)
NYOMDÁBAN.

Cikkek: „Erdélyi képek: XXXVIII. Szász-Sebes.“ — „Nemes Odóntól.“ — „A nőkarata isteni határozat.“ (Beszély.) *Koricsóner Lipót.* — „Komenszky János“ *Micsinyai Páltól.* „Kamcsatka és lakói.“ Dr. S. J.-tól. (Vége.) — „A jóslás története.“ *Sipos Somától.* — „Szerb népszokások.“ *Ligeti Ávrától.* — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* „Vegey

közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: „A szászbesi luth. templom.“ — „Komenszky János.“ — „Iramvadászat Kamcsatkában.“ — „Nem tudom már a régi dalokat.“

Irodalom és zenészet.

— (A *Kisfaludy-társaság* élapjainak kétévi 1865/6 és 1866/7. köteté most jelent meg), s a hivatalos közleményeken kívül van benne majdnem 500 lapra terjedő irodalmi munkát Szász Károlytól, Greguss Ágosttól, Bérczytól, Gyuláitól, Szigligetitől, Zichy Antaltól, Jókaitól, Vadnaitól, Aignertől és Arany Lászlótól. E becses könyv a könyvtárosknál is megrendelhető.

— (Papp Miklóstól, a „*Magyar Polgár*“ szerkesztőjétől „*Nagy Naplár*“) jelent meg 1870-re, Erdélyre szóló teljes tiszti címtárral és vásárjegyzéssel. A mi azonban különösen megemlítendő, az irodalmi része, mely sok érdekes magyar történeti adatot s dolgozatot hoz. Ára 1 frt.

— (A *mostani országgyűlés képviselőháza tagjainak*) Bojthor Endre által összeállított név- és lakjegyzékét betűrendben s törvényhatóságok szerint rendezve kiadta az Eggenberger-féle könyvkereskedés. Ára 40 kr.

— (Magyar-, Erdélyország, Slavonia s Horvátország cismos színezett térképe) jelent meg, a helynevek tót megjelölésével, az Eggenberger-féle könyvkereskedésben. Igen ajánljuk e kis tót térképet ezen nyelvű iskoláink számára. E térkép magyar nyelven is megjelent s még csak azt óhajtuk, hogy nevezett könyvkereskedés adja azt ki oláh, rusznák, szerb és horvát nyelven is.

Szerkesztői üzenetek.

— **Pécsett:** M. T.-nak. A kérdéses könyvek címe: „Bibliothèque de ville et de campagne.“ A kéziratokat már nem küldhetjük vissza.

— **Bécsbe:** P. L.-nak. Kezeink közé jutott a harmadik közlemény is.

— **Pesten:** G. K.-nak. Az egyik, az mely Justin koráról szól, megjelenhetik, ha tér nyílik számára.

— **N.-Körösré:** B. G. Nagyon tökéletlen és tárgyánál fogva izstelen rajz ez, melynek semmi hasznát sem vehetjük. Visszaküldésére nem vállalkozhatunk.

— **M.-Vásárhelyre:** Sz. Á.-nak. Köszönettel vettük, azon-

ban halásan fogadnók, ha az ily nemű közlemények latin kifejezései zárjel közt magyarul is oda lennének iktatva, az abbreviatiók kiegészítve s a régi írásmód a mai szerint átváltoztatva. Efféle iratokban nem az alak, hanem a lényeg érdekes olvasóinkra nézve.

— **Pesten:** B-i k-fnek. A fentebbi megjegyzéseket részben a kedgy újabb küldeményére nézve is kell alkalmaznunk s még azt tesszük hozzá, hogy ehhez rajz is kellene.

— „*Kis eszterang*“, „*Zulejka*“, „*Botond s Andor*“ című verselményeket nem fogjuk kiadni.

Ujdonságok.

* (A királyné) e hó elsején hagyta el Budát és Trieszbe ment, hogy ott üdvözölje keletről hazatérő felséges férjét. Az idő zordon volt, de a királyné a déli vaspályán dühöngő hófúvások dacára is eljutott Trieszhez közel Adelsbergbe, hol azonban meg kellett állapodni, mert a hófúvás és a bóra elháríthatlan akadályokul szolgáltak. Adelsbergben 3 óráig kellett várni a vonatnak, s csak ezután volt lehetséges Sz-Péterig menni. De miután ott kiderült, hogy a lesce-divoccai utdarab tökéletesen el van borítva hó fuvattal, s midőn a bóra folyvástartása mellett minden erőfeszítés sikertelen maradt, királyné ő felsége elhatározá. Sz-Péterben tölteni az éjt, hol az állomási épületben erre minden lehető intézkedés megtétetett. Másnap aztán szerencsésen megérkezett Trieszbe, hol az indóházban már a király várt reá.

* (Értesítés a „*Kisfaludy-Társaság*“ tiszteletli alaptól és pártól számára). A „*Kisfaludy-Társaság*“ Evlapjaiból a III-ik kötet megjelenvén, azon tisztelet alaptók, kik annak, valamint a II-dik kötetnek is, a pártólói könyvilletményekkel együtt újév körül történendő szétküldését bevárni nem akarják, példányait az Eggenberger-féle könyvkereskedésben (a barátok-terén 6. sz. a.) bármikor átvehetik vagy átvételhetik. A pártólói könyv-

illetményekből újév körül következő kötetek fognak szétküldetni: 1. Vachott Sándor költeményei, harmadik teljes kiadás, számos kiadatlan darabbal. 2. A Nibelungok, Szász Károlytól, bevezetéssel. 3. Molière vigjátékai. III-dik kötet. („A mizantróp és „A tudós nők“, ford. Szász Károly és Arany László). 4. Thackeray elbeszélései, Balázs Sándor fordításában I. kötet. (Gahagan őrnagy életéből. Royna és Rebeka). Az 1867-dik évi folyamból még hátralevő könyvilletmények az újév első hónapjaiban szintén teljesen elkészülnek, s valószínűleg aprilban küldetnek szét, mely ideig az Evlapoknak IV-ik s V-ik köteté is ki lesz nyomtatva. Pesten, 1869. dec. 1-jén. Greguss Ágost, titkár.

* (Magyarország alapításának ezeréves jubileuma) 1888. augusztus 20-ikára van kitűzve. A nemzeti ünnepre való előkészületek megtevéésére Pest városa már bizottságot alakított, mely a tervet is elkészítette, s azt közelébb a városi közgyűlés elé terjeszti.

* (Az *uralkodó pár*) e hó 4-ikén este hagyta el Trieszte, és Bécsbe mentek. A királyt azonban e hó 10. vagy 11-ikén ismét Budára várják. Gr. Andrassy Gyula kedden érkezett haza Bécsből.

* (Angol munka Magyarországról). „*Pictures of hungarian life.*“ (Rajzok a magyar életből). By

Ötödik évi folyam.

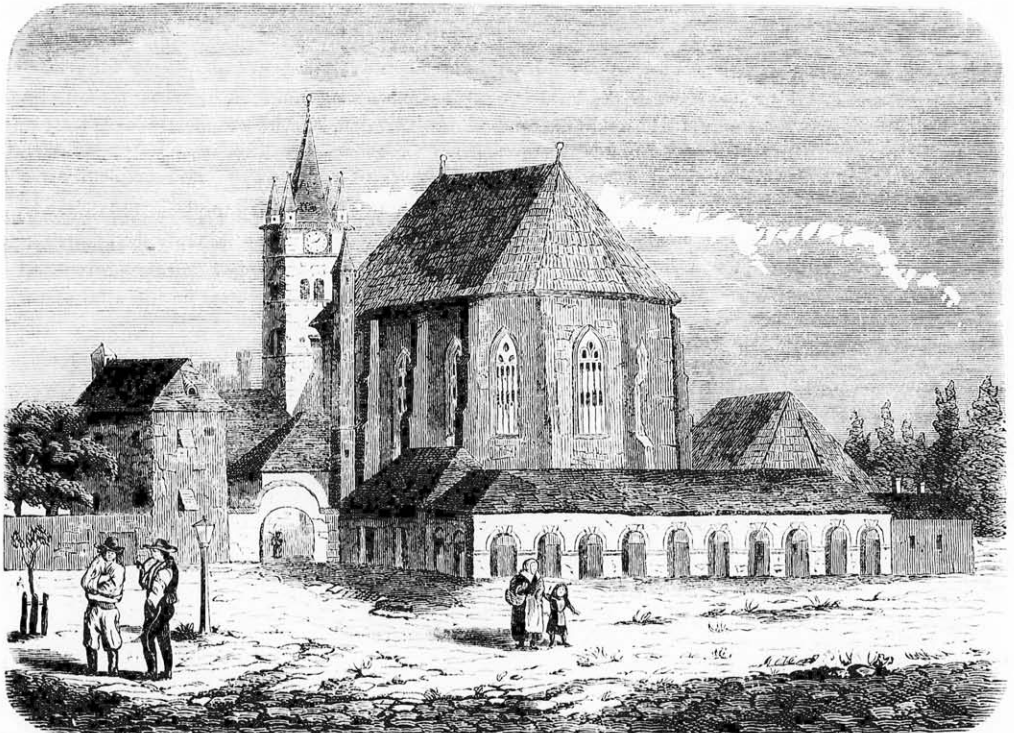
49. szám.

Pest, 1869. December 9-én.

Erdélyi képek.

XXXVIII. Szász-Sebes.

Szász-Sebes, mely a krónika szerint 1150-ben alapult, a hét szász város legkisebbike. A Sebes két készítvén: fölemlíti, hogy Szász-Sebes először csakis sáncolt erőddel birt, s csak később épült

A szászsebesi luth. templom. (Nemes Ö. rajza.)

vize mellett fekszik, honnan nevét kölcsönözhet-
te. Ezen város jegyzője : Conrád József 1784-ben
a város történeti eseményeiről hivatalos jegyzete-

egy favár. De a török ellen, mely akkoriban Erdélyt betöréssel fenyegette, nem látták magukat biztonságban. 1387-ben tehát Budára, Zsigmond

királyhoz két követet küldtek, kiknek föladatuk volt: engedélyt kérni a városnak *kőfallal* való körülkerítésére. Így Amuráth a várost 1438-ban körülkerítve találta, melyet azonban lerontatott; a várost pedig fölégette.

A város-kerítés azonban megint fölépült az 1565. novemb. 30-ki hongyülés határozata folytán, $\frac{1}{4}$ a fejedelem, s $\frac{3}{4}$ a három nemzet költségén. Ezen várfal az, mely korunkra csaknem egészen épen megmaradt. Alakja ovális és két kapuvá bir. Hossza a falak által befoglalt térnek mintegy 700—800 lépést tehet.

Hogy falai oly épen maradtak, csakis annak tulajdonítható, hogy kevés ellenállást gyakorolt. Így jutott be 1630. jan. 27-kén Zápolya, 1551. Izabella és Castaldo, 1556-ban Petrovich, Izabella vezére, ki márc. 8-án gyűlést hirdet, melyben a rendek fölmondják Ferdinándnak a hűséget, s Izabella és János Zsigmond visszahozatalát kérik.

Mint önállástalan erőd sokat szenvedett. Így II. Rákóczy György alatt 1658-ban. 1661-ben a Kemény János ellen bejött török csapatok égetik föl; Csáky András 1706-ban falait rongálja meg, Károlyi pedig 1708. aug. 14-én fölégetteti.

Mint hogy Szász-Sebes az erdélyi fejedelmek székhelyétől: Gyula-Fehérvártól csak másfél óra távolságra fekszik, több fejedelemnek volt kedvenc mulatóhelye. A főteren ma is fenáll azon egyszerű földszinti ház, melyben egykor a történet kiváló személyei időztek. Ezen házat, mint mondják, még Corvin Mátyás építteté, mely előbb adó- és rakhelyül szolgált. Maga Mátyás király is ide szállott, még midőn a Veres Benedek által elene támasztott lázadás után Moldva fékezésére huzódott.

Ezen háznak azonban 1540. júliusa legnevezetesebb korszaka. Zápolya János király Budáról a pártos erdélyi vajdák ellen jöve, már néhány várat bevett s már Fogarasnak volt menendő, midőn rosszul lett és Szász-Sebesen megállt. Itt hozta meg a gyors-hírnök, hogy Izabella Budán trónörököszt szült. Ezen hirre örömben betegen is a táborba siet s üdvözlő lövéseket tétet. Beteg-

sege leveri, tanácsnokait hivatván, megkészi végrendeletét, s még az nap ezen házban mult ki, július hó 21-én 1540-ben. Innen vitettek tetemei a székes-fehérvári királyi sírboltba.

De van Szász-Sebesnek ezen épületén kívül még a régészetre nézve egy más nevezetes emléke, s ez a luth. templom.

A templom négyyszögü kövekből van építve; fő- és mellékhajóit oszlopok tartják, melyek becses szobrokkal vannak két rendjével diszítve. Belsejében néhány freskó díszíti a falat, az oltár oldalán pedig ezen felirat olvasható: Altare hoc erectum anno 1418, renovatum 1681, rursus 1790. Az ablakok és a portale csúcsívesek. A templom, mint alakjából láthatni, különböző időkben épült. A torony aljának építését a XIV. század előtti re teszik. A sanctuariumnak a XIV. század végén, a templom főhajójának a XV. században kelle épülniök.

A templom szüz Máriának volt szentelve, s mint patronának, kőszobra volt, mely szobor csodás módon a vidék szterencsétlenségét jósolá. (!) Ezen szoborhoz járt sok ideig a nép s még akkor is, midőn a templom a lutheránusok birtokába került: jelentékeny jövedelemforrás maradt néhány éven át; míg végre az akkori főkörmányzó gróf Kornis Zsigmondnak ajándékozott, ki azt előbb Kórodra, Küküllő melletti jószágára vitette. Innen a kolozsvári kegyesrendiek templomába jutott, a hol most is fenáll.

Van még a lutherán templom oldalába befalazva egy féldombor mű is, mely az üdvözítőt az olajfák hegyén tünteti elő a három tanítvánnyal, de ez is, mint a többi szobor, az idő által megromgáltatott.

A templomot porladozó fal keríti, melynek egyik végén legujabban igen csinos és nagyszerű épület emelkedett, homlokán ezen szabadelvű mondat pompázik: „Bildung ist Freiheit“. Ezen épület a tanoda épülete, melyet a szász-sebesi értelmes polgárok emeltek.

A haladás előtt meg kell hajolnunk!

Nemes Ödön.

A nő akarata isteni határozat.

— Beszély. —

(Folytatás.)

II.

Egy éj mult el a családi perlekedés után, s Hortensia szobájába elzárkózva, elbeszélte forró szívvel s nem nagyítás nélkül barátúnőjének, hogy mi mindon történt.

Szép, csinosan elrendezett szoba volt, a melyben a két bájós fiatal nő társalgott. A kék selyem függönyökre arany-napsugarak estek s a drága butorokat fénytengerrel boríták el.

A két nő szórakozottan ült egy pamlagon a

kályha fölött függő tükör átellenében, s a ki őket e bútan, csendes helyzetben látja, az két klasszikus alakot sejtett volna maga előtt.

Hortensia bájos mosolygása, vonásainak pajkos kifejezése, hullámosan lefolyó szép szőke haja s gyönyörű kék szemei, a melyek pillantásától rezgett a szív, mindez alakjának kimondhatlan báját kölcsönözt. Vilmos szerelemtől elragadva, nejeül választá őt, a nélkül, hogy természetét számításba vette volna, a mely akkor még zárt könyv volt előtte.

Hortensianak meg volt minden eleme egy nemesebb természethez; de úgy látszik, e természeti adománya elnyomatott hiúsága s tetszvégya által. Ha Vilmos már a mézes-hetekben jobban vonódik el kellemétől, s igyekezett volna neje könnyelműségén uralkodni, akkor más lett volna most egymáshoz viszonyuk; de Hortensia öt mértéken túl elbájlta, könnyű, illatos tavaszi öltözékében. Ma ind mousselin-ból való ködfátyol borítá csodaszép testét. Öltözetének egyszerűsége barátnője válogatottabb, bársony-és selyemtől áradozó ruháival nagy ellentétet képezett. Howellné csinos barna nő volt; kis fitos orra, pillantása átható tize, melynek vakító fényét hosszú bársony szemzőre sem tudá enyhíteni, s arcvonásai csintalan kifejezése alig tették érthetővé, hogy Dudley mikép viseltethetett iránta oly nagy gyűlöléssel. Vidor s derült, de tetszékenységtől ment; utálta a hazugságot és soha barátnőjét nem tartotta volna arra képesnek, a ki pedig oly bátran s fesztelenül hazudott, hogy semmi sem állt neki jobban, mint e kis természethiba.

E kedves barátnővel bizalmasan közlé Hortensia titkos keserveit; hisz oly okosan beszélt Anna, s oly kiméletesen magyarázott meg neki mindent, hogy társalkodásának még legjobban sikerült e heves phantasiát fékezni s az ifjú nőt szerencséjének helyesebb megbecsülése birni.

De e befolyás csak mulékony volt.

Nem sokára Hortensióban új szeszélyek s vágyak támadtak, s ha Anna ezek ellen komolyan kikelt, intései ellenszegülésre találtak s Hortensia megmaradt kíváncsi mellett azon ürügy alatt, hogy nem értetik meg.

Anna rövid idő óta lovagolni tanult. Midőn ezt kezdte, eljött barátnőjéhez s értesíté föléle; de ez boszankodva, hogy nem vehet részt a tautításokban, kedvetlenségét férjével érezteté.

— Mily elhagyott e ház! — sohajtozék. — Ha meggondolom, hogy ellenzése egyedül fukarságában gyökerezik, igen nagy kedvet érzek rá, hogy felmondjam neki az engedelmességet.

— Hortensia! — viszonzá Anna igen gyengédlen, — hódolás az egyedüli fegyver; melyet a férj ellen szabad fordítani!

— Ah! te benned zsarnoksága mindig védőre talál! Tudnád csak, mit beszél rólad, azonnal felhagynál a sok ótalmazással.

— Tudom, hogy férjed nem igen jóakaratu irányomban; gondolatid mindegyikére féltékeny! Hagyjuk tehát abban az egymással közlekedést, de tartsd meg számomra tiszteletedet!

— Óh, ha tudnád — mondá Hortensia — mi alatt igen kellemetlen visszaemlékezés, merült fel lelkében — mily jelenetre adtál te alkalmat köztünk.

— Én? — szólt Howellné mélyen meglepetve. Hadd halljam, hogyan nyilatkozott?

— Szigoruan követelte tőlem, hogy téged mintául ne vegyelek; én felelém, hogy tehet s mondhat bármit, baráti viszonyunkat csak szilárdítaná. Erre felugrott, dühösen elrohant s magamra hagyott.

E nyilatkozat hallatára érzé Anna, hogy lán-goló vére arcába tódult.

— Nem érthetem férjed idegenkedését. Hát ugyan mi van rajtam oly hibás? Tán nagyobb mozgásom az, a mire akaratom ellenére kárhoz-tatva vagyok? Jó, mond meg neki tehát, hogy a mozgásra szükségem van, hogy a szabad lég-jó-témeny ramos nézve s hogy férjem állandón kívánja, hogy orvosom rendeleteit pontosan megtartsam.

— Minek azt megmondani? — felelé Hortensia elpirulva; hiába való fáradság volna csak; egy féltékeny emberon nem lehet javítani.

— De hiszen férjed ő! Kisértsd meg engedé-kenységgel; meglátod, helyreáll az egyetértés!

— Nagyon szépen van ez mondv! — viszonzá Hortensia; — de óvakodni fogok tanácsodat követni, mert legőlebb csak batoríthatnám ez által férjem szigorúságát!

Anna sóhajtozott. A jó gyermek iránt oly nagy részvéttel volt, hogy nem lehetett neki azt teljes mértékben mutatni, ha csak nem akarta kockáz-tatni tökéletesen a próbát a csintalan természet fékezésére.

— Fogadd ajánlatomat, — ismétlé távoztakor, — s boldogabb léssz!

A mint megfordult, hogy a lépcsőkön lemen-jen, hirtelen Dudley uralra látta magát szemközt, a ki minden szót meghallhatott. Hidegen üdvöz-lé, a mit ő hasonló módon viszonzott.

— Hát miféle tanácsokat adott barátnőd? — kérdé nejét, szobájába vezetvén őt.

— Semmi olyasokat, a mik téged érdekelné-

nek! — felelt a nyakas kis nő, igyekezvén tőle szabadulni.

— Ha barátódd ellenállásra serkent is, azért mégis meg fogsz győződni, hogy mily hibát követsz el, ha szerencsédből játékot üzesz; de képtelennek tartlak arra, hogy te engem gyötörj; nemde kedvesem?

Dudleyné egy pillanatra meghatva érzé magát, de csakis egy pillanatra. Gyöngeségén elpirulva, viszonzá:

— Megmaradok a mellett, hogy barátóm multságaiiban részt akarok venni! A nélkülözések, melyekkel terhelsz, kinosak rám nézve és soha sem fogok hozzájuk szokni!

— Ennélfogva hát eltökélted, hogy lovagolni megtanulsz?

A fiatal asszony szótlan maradt.

— Az égre kérlek, Hortensia, válaszolj! Fontold meg azonban, hogy sziveden fekszik-e házi boldogságunk fentartása!

— Házi boldogságunk? Óh! istenem, mily kifejezések!

— Elég nehezemre esik, Hortensia, hogy irányodban oly határozottan szóljak; csak hozzádvaló benső, forró szerelmem ad erre bátorságot. Nem, te nem fogod szívemet megrepszteni, megmaradván kívánatod mellett;

ugy-ebár édesem? Tekints rám, olvasd szememben, mennyire szeretlek s mondd meg azután, hogy e dologban, csupán ez egyben, nem fogsz egészen akaratom ellenére cselekedni!

Hortensia ajkain gunyos mosoly lebegett.

— Ha néhány dollár költségnek fájdalma törni meg szivedet — mondá — oh! akkor szemeidből nem villanhatik oly igen hő szerelem; legfőlegbe is a pénz szeretete volna az!

Vilmos elsápadt, teste reszketett; érezte, hogy szive haraggal telik el. Mégis némi öröklődéssel csendesesen tudá magát tartani, s letörölvén egy könyvet, a mely le akart hullani arcán, mondá:

— Hortensia, soha sem szeretted!

Erre könyvtárába ment s ott elzárkózott.

III.

Hortensia azon reményben volt, hogy férje e kis családi jelenetet ismét el fogja feledni; pilantásai az órára voltak szegezve. Várta őt, s minden perc szörnyű hosszúnak tünt fel.

Vilmos nem tért vissza.

Midőn másnap reggel az ebédlőbe ment, egészen halványan s kimerülten látta őt ott ülni; lelke kinjai arcáról voltak olvashatók.

Szótlanul vette be reggelijét s elhagyta a termet.

Egy könyv reszketett Hortensia szép szemeiben. A gyötrelmes meglepetés kissé megrázkódtatá testét.

Két teljes nap mult el s az ifju házastársak nem szóltak egymáshoz. Két teljes nap, a nélkül

hogy Hortensia férjéhez, a kit úgy imádot, csak legkevesebbet is szólt volna. Az eltökélt nő szerepét játszta,

De ha kezét szivére tette, megmondta lelkiismerete, hogy az igazság nem az ő részén van.

Vilmos a maga részéről fájlalta a könyeket, melyeket neje visszavonultságában tán hullatott, természetesen oly időben, midőn magára volt hagyva.

— Oh! mily kemény megpróbáltatás reám nézve — kiálta fel, — ki őt úgy szeretem, éle-

temnél jobban szeretem. Hallgatása szívemet szakítja és mégis, ha engedek, örökre oda van nyugalmam!

Hortensia az éjet legnagyobb háborgás közt tölté el.

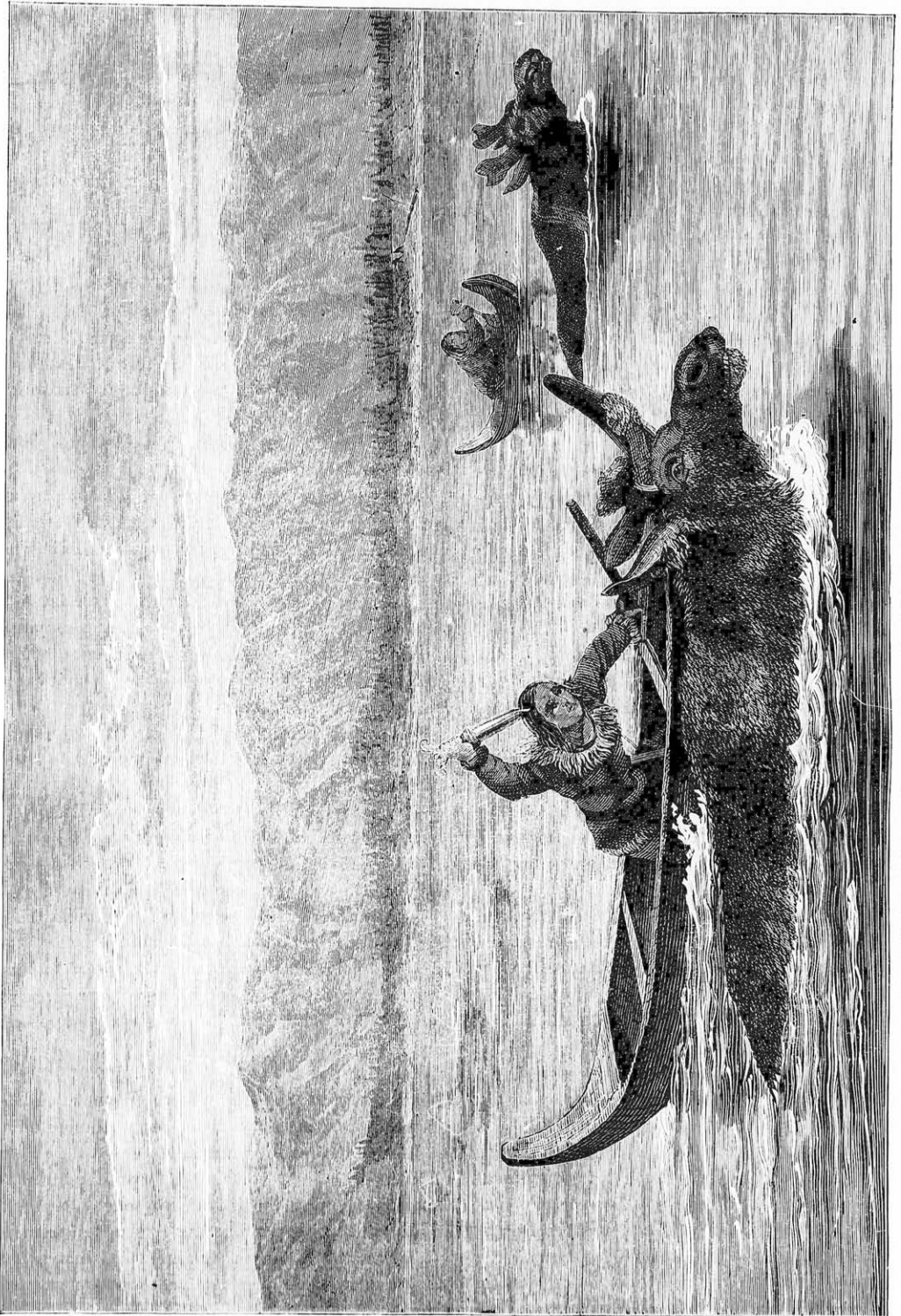
— Hogyan! — kiálta, — férjem hát többé nem szeret? Megbánásról nem akar tudni semmit és nem tér vissza?

Hévvél vágyódott ismétli találkozás és kiengeztelődés után. Jól tudta, hogy egy pillantás, egy szó elég volna e helyzet megszüntetésére; de sértett kevelysége ellenszegült a gondolatnak, hogy ő mondja ki először e szót.

— Kire bizzam magam? — mondá. — Egy barátóra? Oh! végre elég, igen sok volt már az

Komenszky János. (Szövege a 775. lapon.)

Iramvadászat Kamesa(kában). (A „Kamesa-rika és Isakófi” című cikkhez a 778. oldalon.)

ellentállás! Óh, hogy megalázza a végeztet a szégyény nőket!

És ismét könyvek tolultak szemeibe. Semmi sem vigasztalható haragjában, titkos koscervében; mulatság nem volt számára.

Sem a szép est égi öröme, sem a szellők lengése, a melyek enyhe fuvalma fűrtjei közt játszadozott, nem hozhaták vissza elvesztett nyugalmat. Oh! ha csak eljött volna férje s ki elégitette volna kinzott szívetét.

— Ha eljönne, — mondá magában, — hogyan fogadnám!

S lám! hirtelen, mintha csak kitalálta volna gondolatait, ott állt előtte Vilmos.

— Nem vagy boldog? — mondá igen nyájasan.

— Nem! — volt a hideg válasz.

Mihelyt észrevette, hogy férje közelit hozzá, ismét felemelkedett benne a kevelység.

— Oh! — gondolá; — ő engem meghajtani remél, s azért ez előzékenység. De ha oly szerencsétlen volnék s neki engednék, el kellene egész életemben viselni azon felsőbbiséget, a melyet magam készítettem neki! Bátorság tehát! a férjek zsarnokaink, ha nem maradnak rabszolgáink.

Igy hát a keblében hordott fájdalom dacára inkább akart szenvedni, mint a legkevesebbet is engedni.

Vilmos mintegy megkövülten állott; megdöbent nagy szerencsétlenségén.

Hisz biztosan számított neje finom érzése-s gyöngöségére!

Most látta, mily keserűen csalódott reményében s ajkai remegték, megragadtatva convulsiv rezgés által.

— Hortensia! — szólt végre oly hangon, melyen észrevehető volt erőltett mérséklése; nem tudom tovább tűrni s buzdítani visszasságodat; én elutazom. Fivérem távollétem alatt intézni fogja az ügyeket. Ennél fogva te szülőidhez fogsz visszatérni, a hol megtalálod az igaz boldogságot.

Most Hortensian állott bámulni, megrendülni s bensejében összerogyni. Soha sem vette fel oly komolyan férje szavait, s alig hagyta el Vilmos, arcát vánkosba rejtve, hangos zokogásban tört ki. Nem sokára felhevült képzelete; felugrott, homlokát az ágy melletti oszlopra támasztá, mozdulatlanul állt meg, mint villámtól sujtva. De miután egyideig ott állott, eszméltre tért fájdalom gunyos derültségbe változott át, úgy hogy keserű kacagásban tört ki.

— Ah nem! kiáltá; — nem fogok én szülőim-

hez visszamenni! Hazaküldni engem, mint egy csintalan gyermeket, mert azon nyomorult szeszélyem jött, hogy lóra akarok ülni? Oh! ebből semmi sem lesz!

De kevély elbizakodása nem tartott sokáig; teljes bátortalanság lépett helyébe.

— Valóban, bármit tohetek, — panaszkodék, ez ember engem soha életemben nem fog megérteni.

Azután letörült egy könyvet, a mely szemében csillogott.

— Végre majd mégis csak engednem kell! — sohajtozék.

Erre bezárta az ajtót, szekrényéből néhány ruhadarabot vett ki, s azokat sietősen összehajtá, ékszekrénykéjéből elővett némi ékszert, fényképét nedves kendővel letörülé, a festést összekarcolta s csak a szemeket hagyta meg, azután ismét üveg alá tette.

Az éj hátra levő részét sohajok s könyvek közt igen nyugtalanul tölté el.

A mint reggel a napugarak a szobába nyultak, félrehozta a függönyöket, és bágyadt levén a mult éj álmatlanságától, egy karszékbe veté magát, melyen elszenderült.

Ki a csinos kis főt, sápadtan s könytől áztatva látta volna ott a támlán nyugodni, az bizonyára Canova művének tartotta volna azt; mert a fájdalom e vakító fehér arcnak egészen a márvány átlátszó fényét kölcsönzé.

Erre valami halk mozgás felzavarta álmából. Felébredt, visszatartá lélekzetét; valaki a szoba ajtaját kitaráta.

— Vilmos! — sohajtozék, megismervén férjét.

De könyvekben elfojtott hangja nem ért hozzá; tekintete követé őt az első lépesöig. Sőt felkelt s oly közel ment hozzá, hogy öltönye őt érinté.

— Az istenért, hallgass rám! — mondá halgan, a midőn egy nehéz sóhaj emelé keblét.

Vilmos megfordult, s oly szigorú, lenéző pillantást vetett rá, hogy elhagyta minden ereje, anynyira, hogy alig volt képes szobájába visszamenni.

Meg volt semmisítve.

Ismét egy székbe dőlt s forró könyvek omlottak szemeiből, mert azt hitte, hogy mindentől, a mi környező, örökre lucsút kell vennie.

Kit nem indított volna, meg látva e csinos rózsaujjakat, mint törülk a könyveket, melyek mint gyémántcseppek hullottak gyönyörű szemeiből? Mindenki könnyen felfoghatta volna, hogy ily bámulatos szépség nem csak fájdalomra van teremtvé.

Valóban össze is szedte magát rövid idő m ulva.

A női szervezett nagyobb hajlékonyságot, gyorsabb átváltozhatást tételez fel, mint a hogy nyerte azt a férfi a természetből.

Igyekezett fájdalomán ismét uralkodni, kinyitá az írószekrényt s a legnagyobb sietséggel következő sorokat írta:

„Vilmos!

„Elhagylak, de gyűlölség nélkül. Míg töled elbucszom, keblemben ép oly hő szerelem dobog, mint menyegzőnk napján. De e szív meg van törve s annyit szenved, hogy lázai nem fognak sokáig megállhatni a harcban. Azon pillanatban, midőn bucsut veszek tőled, ne hallj tőlem szem-szemrehányásokat. Azt azonban gondold meg, barátom, mennyire voltam jogosítva elnézésedet reményleni; szatán kérdezd meg magad, nem vol-

tál-e balgatag egy tizenhétéves fiatal lényt, majdnem bilincsek közt tartani! Ha másképp jártál volna el, szíveink soha sem tapasztalták volna az elválás súlyos fájdalmát.“

E levelet összehajtá, bepecsételte könyvek közt s aztán egy másikat is irt e felirattal:

„Édes anyámnak!“

Miután ezt is bevégezte, sokáig megtekinté, sohajtozott; ha nem lett volna észrevehető lassu léleklézése, úgy könnyen lehetett volna őt a nem élők közé számítani.

Közvetlen ezután, bágyadságtól ágyára dőlt s fáradt szempillái lezáródtak.

(Vége köv.)

Komenszky János (Comenius).

A közoktatási reformnak küszöbén állván, korszerű kötelességet vélünk teljesíteni, midőn a multból oly férfiak emlékét hívjuk elő, kik e téren nagyok voltak. Ily férfiak egyike Komenszky János. Komenszky nem hazánk fia, de méltán megérdemli, hogy az akkori kornak nagyjai közé emeljük. De hazánk Komenszky emléke iránt le is van kötelezve, mert hiszen ő volt az, kinek terve szerint rendezte és javította Európa a 16 dik században iskoláit; ő volt az, kit Rákóczy Zsigmond, Tolnay Jánosnak, volt nevelőjének ajánlata, 1651-ben személyesen meghívott a sáros-pataki iskola igazgatói székére, hogy azt ügyértelem szerint berendezze. Hogy mily nehézséggel kelle megküzdenie ez ügy apostolának, kitünik hátrahagyott irataiból, ottan irt világhírű „*Orbis Pictus*“ című művéből is, melyben a kor előítéleteit, balvéleményeit, szokásait és szellemi tespedését festve, megjegyzi, mily nehéz volt ezekből azt kivetkőztetni.

Komenszky (Comenius) János született 1592-ben, Morvaország Nivnic nevű városkájában, s Komenszky melléknevét valószínűleg Komni falutól vette, a hol ősei egykor laktak. Szülői korán meghalván, noha János maga maradt a hátrahagyott szép vagyon örököse, s nevelésére volt miből áldozni, gyámja nem igen gondolt vele, s így tizenhat éves korában még alig tudott olvasni és írni. Mivel azonban a tanuláshoz nagy kedvet érzett, születése helyén a latin iskolába lépett. Itt szép előmenetelt tanusított. Különösen előszeretettel viseltetett az egyházi pálya iránt, miéért is egész odaadással ennek szentelte magát. Fel-sőbb tudományt szerzendő Herbornba, onnan pe-

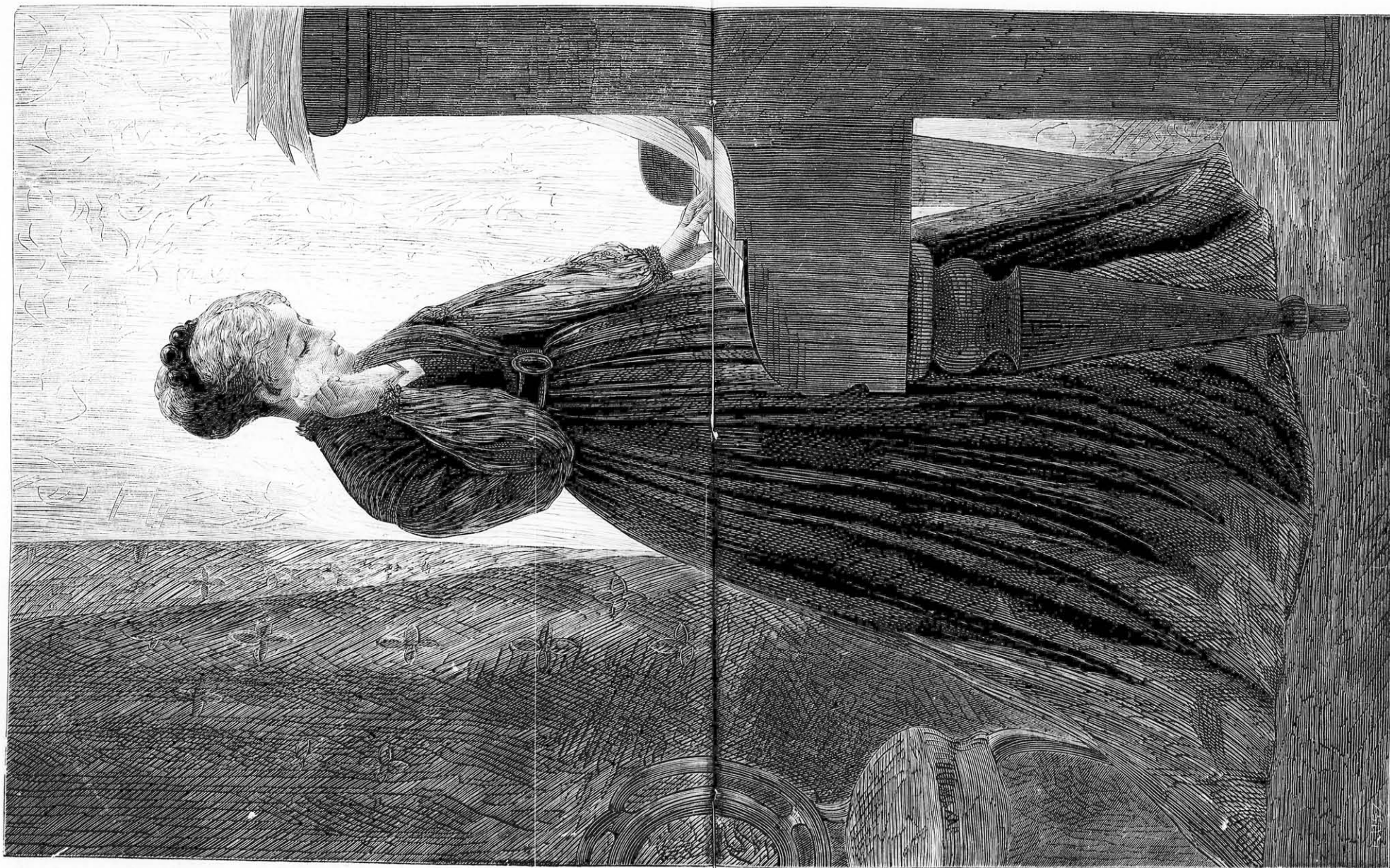
dig Heidelbergába ment. Elvégezvén tanulmányait, dús ismeretekkel tért vissza hazájába, s 1614-ben Zserotén Károly határgrof által, ki a morva testvérségnek barátja volt, a prerovai iskolák igazgatójává hivatott meg. Ennekutána pappá szenteltetvén, Fulnekbe hívták, hol nemcsak a szent ige hirdetésével, de egyszersmind az ottani iskolák ujonnan szervezése- és igazgatásával is megbízott.

Miután II. Ferdinánd császár 1620-ban bajor, később pedig spanyol csapatokkal Morva- és Csehországot leigázta s az ottani protestánsokat tüzzel-vassal pusztította, Komenszky is számos társával egyik helyről a másikra kényszerült menekülni, azonban hosszú bujdosása alatt is majd vallásának mind püspök, majd szaktudományának élt, mint számos híres európai főiskola ujjá-rendezője.

Magyarországra — mint a sáros-pataki főiskola igazgatója s rendezője — 1651-ben hivatott meg. Igen érdekes s azon korszakot jellemző a fejedelemmel kötött, latin nyelvű szerződés-levele, melyet itt alább magyarul, szóról-szóra közlünk:

„Tisztelendő Comenius János ur szerződés levele, kinek éve 1651. nov. 1-jén kezdődik.“

„Kézipénz fizetése . . .	600 frt.
„Buza, kassai kőből . . .	60 „
„Ruházatára	40 frt
„Cseber bor	15 „
„Sertés	6 „
„Bárány	15 „
„Méhser, kupa	15 „
„Vaj, kupa	25 „
„Pasuly, kőből	2 „

„NEM TUDOM MÁR A RÉGI DALOKAT.” (szövege a „Vegyés-közlemények” közt.)

„Lencse, köből	1 „
„Kukorica, köből	1 „
„Olaj, cseber	2 „
„Fa, szekér	25 „

1654-ben elhagyta Sáros-Patakot s visszatért ismét Lesnóba; miért? azt alaposan nem tudjuk, de valószínű, hogy a harminc éves háboru után kötött békekötés Cseh- és Morvaország ügyeit is kedvezőbb állapotba hozván, szabad volt hazájába visszatérnie. Ez Komenszky egyes megőrzött leveleiből is kitetszik. Rá Morvaországban nagy szükség volt, hogy az ott átvonult hadjáratok alatt szétdukt iskolákat helyre állítsa.

Ezt azonban sem Morvaország, sem pedig ő el nem érte, mert a lengyelek és svédok közt háboru ütven ki, Komenszky ismét mindenét elvesztette: vagyonát, könyvtárát, kéziratait, s többek közt a kézirat közt hevert eseh-latin szótárt is, melyen 20 éven át dolgozott. Ő pedig először Sziléziába, azután Hamburgba, majd végre Amsterdamba ment, hol szintén az iskolák és tanügy felvirágzásán munkálkodott. Itt irt többek között 1668-ban „*Unum necessarium*“ című művet. Ez utolsó műve. Meghalt 80 éves korában, Amsterdamban, 1671-ben.

Közli: **Micsinay Pál.**

Kamcsatka és lakói.

(Vége.)

Legbecesebb házi állat Kamcsatkában kétségek kívül a kutya, mely Szibériában legtartósabbnak és leggyorsabbnak tartatik. Nagyon hasonlít a mi juhászkutyáinkhoz, s testét hosszan tömött, vörös-fakó vagy sárgás-fehér szőr borítja. Kurta, felálló fülei vidám tekintetet kölcsönöznek neki. Pusztán halakkal táplálkozik. Tavasztól kezdve késő őszig nem gondolnak vele, mert ilyenkor mindenütt szabadon kóborol s egész nap leskelődik a folyók körül a halakra, melyeket igen ügyesen fogdos ki. Októberben minden tulajdonos összeszedi kutyáit, karóhoz köti, derekasan megkoplaltatja, hogy a kövérséget levetkezzék, és a futásra készobbek legyenek. Így attól sem kell tartaniok, hogy szűk melüek lesznek. Ha a hó leesett, akkor gyűl meg a kutyák baja, mert a koplalás miatt éjjel-nappal iszonyatosan ordítanak. Ez Petropawlowszknak utcai zenéje. Téli élleme büzhödt vagy a légen megszáritott penészes halból áll. Utazások alkalmával reggelire az utóbbiból kapnak, hogy több erőre tegyenek szert, a büzhödt halak élvezményül csak estére valók. Utközben semmit sem kapnak, ha mindjárt tíz órahosszat futnának is.

Erejük fölött nem lehet eléggé bámulni. Rendszeren öt kutyát fognak egy szán elibe, melyben 3 ember és 60 font podgyász van. Egy ilyen kutya-fogat rossz uton és nagy hóban egy nap 30—40, jó uton 80—140 orosz mértföldet hagy hátra. A ló, mint igavonó, soha sem fogja a kutyát kiszorítani az igen nagy hó miatt, melyen a kutya végig futhat, míg a ló hasig süljed bele, de a meredek hegyek, valamint a számos folyók és források is gátul szolgálnak, melyek soha sem fagynak be, vagy legalább nem annyira, hogy a lovat megbírhathánák. A borzasztó és gyakori viharok miatt

járt utakra épen nem lehet számítani. Egyébiránt a kutyákkal utazás épen oly bajos, mint veszélyteljes. Ostor helyett az ugynevezett *ostolt* használják, mely vasgyűrűkkel ellátott görbe botnál nem egyéb. Csöngetés által nyeri a vezér kutya a szükséges jelt. Ha a fogat lomhán mozog, közéjük hajtják az ostolt, hogy a lomhaságból felrészák, de ilyenkor a kocsisnak bizonyos ügyességgel kell bírni, hogy az ostolt futás közben ismét felkaphassa. A szánhuzáson kívül a kutyák egyszerűen jó utmutatók, s a legnagyobb viharban is megtalálják az utat, midőn az ember szeméit sem képes fölnyitni. Ha a hófergeteg oly nagy, hogy az embernek le kell fekiüdni, mint az gyakran megesis, a kutyák melegítik és tartják fenn a gazdát, órákig fekiúsznek esendesen mellette, úgy hogy a hó alatt nincs egyébtől mit tartania, mint hogy nagyon mélyen el ne temetessék és meg ne fuljon. A közeledő zivatarról is mindig a kutyák adnak legbiztosabb értesítést. Mert ha ők pihenés alkalmával gödröt ásának a hóba és belefekszenek, teljes bizonyossággal várhatni a vihart.

A kutyákat korán kezdik jövendő hivatásukra szoktatni. Mihelyt látnak, az anyával együtt mély gödörbe helyeztetnek, hol sem embert, sem állatot nem látnak. Ha a szopástól elválasztattak, ismét más gödörbe tétetnek, hol mindaddig maradnak, míg felnőnek. Félév múlva betanult kutyákkal fogják a szán elé s kurta utat tétetnek velük.

Minthogy a kutyáktól és emberektől iszonyodnak, egész erejökben futnak. Haza érkezvén előbbi helyüket foglalják el, míg ismét befogatnak és hosszabb utakra kényszerítetnek. Ha már tökéletesen betanítottak, a nyári kutyaszabadság élvezetére bocsátatnak. Ezen kemény nevelés egész

jellemüket megváltoztatja. Életfogytig emberke-rülők, békétlenek maradnak, urok vagyona miatt nem aggódnak, félénkek, buskomorak, s gyanus-san tekintgetnek körül. Gazdájuk iránt legkisebb szeretetet sem tanusítanak, sőt törekszenek tőle minden áron megszabadulni. Minő ellentét, ha a mi hű kutyáinkat ezekkel összehasonlítjuk!

A kamcsatkaiak anyagi állapotának rövid ismeretése után vessünk még egy pillanatot szole-mi képzettségükre. Utazók dicserik az ő jószí-vüségüket, vendégszeretetüket, természeti elméssé-güket és vidámságukat. Vérmes mérséklettel bírván, életbölcösségük abban áll, hogy vígan és megelé-gedve éljenek a szükségben s ne gondoljanak követ-kező napra. Nejeik szívességgel járnak körülük, s míg más éjszaki vad népeknel a nő rabja a férfinak, Kamcsatkában ellenkező áll. A szenvedett méltat-lanságot könnyen elfeledik, de hiányzik náluk a háladatosság. A restségnek és kéjnek testestől-lekkestől átadják magukat, s csak a szükség kény-szeríti munkára. A gyalázatról nincs fogalmuk; makacsok és szemtelenek, ha jól bánunk velők;

alázatosok és önmegadók, ha parancsolólag szól-nak hozzájuk, és bottal fenyegetik. Idegen erköl-csök fölvételére nagyon hajlandók, s jó tanítás által igen sokra lehetne vinni egy ilyen hajlékony, eleven és képzeletdús népet. De fájdalom! az oroszok és kozákok, kikkel közlekednek, nem épen a legjobb példával mennek elől. A kamcsatkaiak már régen áttértek a görög vallásra, mindamel-lett a kereszténység nem törlék el egészen a régi isteni-tiszteletet. Hajdanta sok istenük volt, s ezek közt leghatalmasabb és legnagyobb *Kutka*, a meny-nek és földnek teremtője. De távol attól, hogy Kutkát tisztelték volna, senkit sem tartottak esz-telenebbnek és butábbnak, s csufolódásuknak ál-landó céltáblája volt, úgy, hogy nem jogtalanul tartja őket Steller istenkáromlóknak. Hanem az együgyü Kutkának volt egy feltűnő értelemmel bíró neje, Chachy, ki az ő férjének gyarlósá-gain erejéhez képest javított, s némely esztelen tetteit meggátolta.

Közli: Dr. S. J.

A jóslás története.

Mindig meg volt, s mindig megmarad az emberi lélekkel egy sajátság, a vágy: tullepni a lehetőn, — s bár ezt sohasem értheti el — a szót minden korra alkalmazva — nem egyszer hitte már elér-nek, s évtizedeken, sőt évszázadokon keresztül fenállt egyes relytélyes, a lehetelenségek körébe tartozó általán nélkül, hogy ellene csak egy me-részebb szó is emelkedett volna.

De ki is leendett elég merész milliókkal szállni szembe, — ha találkoztak is egyesek, kik nem ha-joltak meg e badar dolgok előtt, józan észszel nem láthatták a harcot gyümölcsözőnek eredményoi-ben, faratizált, elvakult tömeggel szemben.

Egy ily veszélyes, s mint ilyen legrendsze-resebb és legtöbb ideig fenálló, később intézmény-nyé vált üzelem volt a jóslás, — melynek törté-netét tűztük ki céllunkul vázolni e sorokban.

A jóslás története szoros kapcsolatban áll az ó-ko-r történetével; szoros kapcsolatban a régiek val-lásával, mert hisz a hiten alapuló vallás az, mi a természet felettit ápolja, kivált ha mint hajdan is, telve van babonás rejtélyességgel.

A jóslás mint profécia — isteni közvetett ki-jelentés — az ó-testamentomban ép úgy föltalál-ható, mint az újban; amabban a proféták, emeb-ben Jézus személyéhez kötve.

E vallási jósok előtt azonban már számos kö-zönséges ismeretlen jósok éltek, különösen a zsi-

dóknál és egyiptomiaknál, mi annál inkább fel-tehető, mert az ó-testamentombeli proféták korá-ban — hívőknek nagy számáról következtetve — a jóslás általános hitelü volt.

Meglepően bizonyulnak be e jóslatok; de ha szorosán vizsgáljuk, nagyrészen oly dolgokra is vonatkoznak, melyeknek jóvendője fölött a kissé emelkedettebb álláspontu lélek minden inspiráció nélkül is tud beteljesülhető itéletet mondani. Hogy a jóslás szent könyveinkben oly nagy szerepet játszik, azon nincs mit csodálko-zunk. Azon kor meghajolt a jósok előtt, s így ezt minden erkölcsi rosulás nélkül használhaták profétáink eszközeül az újabb hit terjesztésénél. S a proféták, mint csodás erővel bíró jósok, ép ezért állanak feljebb a többi közönséges, előttünk ismeretlen jósoknál. Ők valóban istentől nyerték jóslási tehetségüket a szent cél kivitelének köny-nyitéseül; míg azokat csak a könnyen hívőség ki-zsákmányolása tette olyan, a milyen, jósokká. Az ily közönséges jósok azonban céljukat nem ke-vésbbé érték el amazoknál, s mesterségük, mely részint a csillag-jóslásra, részint a tűzjóslásra alapított, addig-addig huzódott, mignem meg-születvén a jósdák eszméje, államilag védett és szentesített intézményné vált.

A legelső jósdák (oraculumok) Egyiptomban keletkeztek, még pedig Meroeben, Thebeben,

Ammoniumban, Jupiter Ammon tiszteletére. Görögországban az első Dodonában keletkezett, ezt követte az oly hirhedetté vált delphi-beli jósdá. Ezek mellett számos apróbb jósdák álltak még, különösen Zeus és Apolló tiszteletére emelve Delos szigetén, Klarus, Kolophon és Miletus tartományában.

A rómaiaknál nem léteztek rendes állandó oraculumok azon oknál fogva, mivel ők a híres görög jósdákat használták.

A jósdák vallási és politikai eszközül használtak a papok és fejedelmek által, a könnyenhi-vő néppel szemben. A harcba induló hadvezér nem mulasztá el katonáinak bátorítására megkérdezni a jósdá véleményét a harc kimenetelét illetőleg, mely aztán, előre megfizetve, rendszeren győzelmet jósolt; de netalán veszteség esetére tekintélyének fentartása végett oly ügyes kétértelműséggel, hogy teljesen leplezve lön mindig jóslói gyarlósága. Ugy a papok is, egyes, a nép által nem a legjobban fogadott adózási felhívást a jósdák által tettek szontté, tisztává; nemkülönben némely a köznépet terhelő, de a papokat kedvesen érdeklő dogmákat is.

Tekintsünk meg egy ily jósdát közelebről, még pedig mint leghiresbet, a delphibelit Görögországban.

E jól rendezett oraculum Phocisban, a Parnassus hegyének déli csúcsán, hasonlóvá város fölött állott. Eredetét a mythosz a következőképen adja elé: Miután Apolló a Pytho-kigyót megölte, s e helyet imádatára helyül kiválasztá, egy Krétából evező kereskedő-hajó tünt szemébe. Tüstént egy iszonyu nagyságu delphin alakjában a tengerbe ugrott (honnét delphinnek is neveztetik), a hajóba rohant s azt kényszeríté, hogy célját, Pylost elkerülvén, a krissai kikötőbe menjen. Midőn a krétaiak a szárazra léptek, egyszerre szép ifju képében megjelent nekik Apolló, s kinyilatkozattá, hogy soha hazájukba vissza nem térendének, hanem öt templomában mint papok szolgálándják. Lelkesedve s dicsőenekt zengve követték a krétaiak az istent szentélyéhez, a Parnasszus sziklás oldalán. De igen elszomorodtak, a táj terméketlenségét látva, s könyörögtek Apollónak a szegénység és szükség ellen. Az isten mosolygott s elé számlálta nekik, mint papjainak, jövendő tisztókat s annak hasznait. Erre Delphit építették, mely városnak eleintén Pytho volt a neve a sárkányról, melyet itt Apolló megölt.

A jósdá voltaképeni helyisége a diszes, tömredék áldozat- s ajándékokkal bíró templom által körülkerített, kábitó gőzökkel telt barlang volt.

E barlang mélyében állott a háromlábu szent jószék (tripos), melyre a jósnő ült, — mert közben legyen mondva, Delphiben csupán nők, és pedig szűzek által jósoltattak.

A pythonissa (jósnő v. papnő) a szent cselekmény előtt testét, kivált haját, a közel folydogáló castaliai forrás vizében megáztatta, fejét borostyán-koszorúval övezte, aztán a triposra ült s beszívta az erős kábitó gőzöket. E közben színe elváltozott, tagjai reszketni kezdenek s tajtékzó ajakkal zengő az ihletésnek szavait. E szavak gyűjtettek össze nagy gonddal a körötte álló papok által, s eleintén versbe szedve, később csak egyszerűen rendezve adattak ki a kérdezőnek — jó ár mellett.

E jóslási mód fölött az újabb időkben számos vita folyt. Egyik rész népbolondító játéknak ítélte, a másik ellenben magnetikus operatiót vélt rejleni alatta, mely egyedül képes az idegrendszert, a lélek szervét önmagát fölülmuló ihletésbe hozni. Ez utóbbi vélemény az állati magnetizmus nagy mestere Mesmer által lön kimondva, mely ha valóban állana, az oraculumok nem hogy nép-ámitó mystificatiók, de a tudomány eszközeül lennének tekintendők. Magnetizálás (delejezésről) azonban itt szó sem lehet. Nemcsak azért, mert a több egykorú leírásban legkisebb ezt gyanítató vonatkozás sem fordul elő; hanem azért is, hogy maga a castali barlang-gőz, mint minden gáz és gőz, elégséges volt felingerelni az idegrendszert s így ha már ismert lett volna is az oraculumok birtokolt papok előtt a magnetizálás, alkalmazni itt szükségtelen leendett, hívált ha hozzávetjük, hogy e cselekményre leginkább könnyen önkivületbe eső- méh és rásztkóros (histeriás és hypochondrikus) pythonissák alkalmaztattak.

Az oraculumoknál egyáltalában mindenütt az idegzet felizgatása által idéztettek elő a látományok, s ezt nem mindig maguk a jósolók produktálták; de több helyen, mint Oropusban is, a jósolatni akaróval érettek el.

Az ily kíváncsi embert legelőbb is három napi böjtre szorították, aztán barmaid leáldoztatták vele, s a templom legtitkosabb rejtekébe vezették, hol az áldozatok bőrre kellett feküdnie, s alvásban várni be álomképen a jóslatot. Elképzélhető, hogy a magány, a szertartások, de különösen a cselekmény rejtélyes volta, mi mindent nem látatott az ilyesekkel!

Divatoztak még az ugy nevezett állatjóslások is, melyeknél majd az állat belrészeiből, majd feláldoztatván, füstjéből, miért ez utóbbi piromantiának neveztetett, történtek a jóslatok.

Ilyenek voltak ez oraculumok, ily alaptalan népámitó semmiskedések, melyek mindazonáltal több mint ezer éven keresztül bántatlanul fenálltak, mignem a keresztény vallás által tisztázott bölcsészeti eszmék gátot vetettek elébe.

A jóslás mint magán-üzelem azonban nem lett velük kiirtva, s a középkorban, sőt még napjainkban is gyakoroltatik, nálunk az ugynevezett javasok és cigánynők által. E közép- és újabbkori jósök leginkább a kártyát és chiromantiát*) használják jóslási alapul, s köztük néha ritka eszélyes- és ügyességük találkoznak. Ily ügyes kártyavető és kézijóslónő volt az 1845-ben elhalt *Lenormand Anna Mária*, ki 1794-ben üzetét oly sikerrel vitte, hogy Párisban a Tournon- utcában

jósdát állított, melyben több nevezeteseb egyénnek jósolt beteljesültet, mint Josephina francia császárnőnek, akkor még Beauharnais tábornoknénak, és Napoleonnak, akkor még csak katonatisztnak jövő magas helyzetüket.

Ez volt az utolsó jósda; de melynek jósnője maga sem tulajdonított ön eszélyénél magasabb hatalmat, jól tudva, hogy titkos erőben ki sem fog hinni többé.

„S mióta enyészett el ez a titkos erő? — kérdi Cícero is a jóslatokról irt könyvében. „Vajjon nem azon pillanat óta-e, — felel rá maga — mióta az emberek kevésbbé könnyen hívők lettek! ?“

Sipos Soma.

Szerb népszokások.

Ez alkalommal az igazi szerb népszokásokkal ismertetem meg e becses lapok tisztelt olvasóit; nem azon szerbekével, kik római katolikusokkal összevegyítve, nagyobbrészt azok szokásait vevék fel, sem a törökökkel összevegyült szerbekével, mert ezek is a török szokásokat vevék fel, és így az ő szokásaikat a törökökhöz idomították. Így nálok a nagy „sela“ (társas összejövetel) nem dívik, mivel a nők a férfiak társaságából kizárvák.

A Sijelo.

A fentebbi cím egy társas összejövetelt jelent; többféle „sijelo“ van, így van „nagy sijelo“, „közönséges „sijelo“, a midőn csakis a rokonok jönnek össze, és ifjusági sijelo, a melyben csakis legények és leányok vesznek részt. A nagy „sijelo“ már ritka; szokás szerint névnapok alkalmával csinálnak sijelot, azonkívül szent István, szent János, szent Száva és más nevezetesebb napokon is szokott tartatni. Az ily sijelon rokonok és ismerősök szoktak részt venni, körülbelül százan. A „sijelo“ naplemente előtt veszi kezdetét, és tart másnap hajnalig. A vendégek mindaddig csendesen viselik magukat, a míg a meghívottak mind meg nem jelentek. Azután az ifjak összeállva, vitézi dalokat énekelnek, a dudások nemzeti nótá-

kat fujnak, majd pedig a lányok népdalokat énekelnek. Ezek után a dudások kolót (körtánc), vagy smederevkát fujnak, s a legények és leányok összefogózva körben táncolnak. E tánc addig tart, mignem a nézők a táncolók kezeit megfogva, az egész rendet felbontják. Kis pihenés után a lányok a fiatal menyecskekkel, a legények a fiatal házias emberekkel kört képezve, „kolót“ táncolnak; e körtánc addig tart, a míg a nézők kezeikkel jelt adnak; ekkor a táncolók helyökre sietnek. Ekközben az öregebbek az ágyakon ülve, szokás szerint ketten-ketten egymással beszélgetnek. A dudások most pihennek, a házigazda borral szolgálja vendégeit, ezután ismét elkezdik a táncot, táncközben a lányok leülnek és egy nótát dalolnak, ezután a legények ülve szintén eldalolnak egy népdalt. Ekközben az ifjak szokás szerint bab- és cukorral hajigálnak a leányokra, persze, hogy az öregek észre ne vegyék; no de a leányok sem maradnak adósok. De a fiatalság nem nyughat, ismét neki kezd a táncnak. Tánc után a háziasszony megkéri leány-vendégeit, hogy az öregebbeknek kávé- és édességekkel szolgáljanak. Ezután jönnek bolondabb bolondabb öltözetű álarcosok, és élceikkel mulattatják a vendégeket. Az öregek ekközben párosával a régi jó időkről társalognak.

Hajnal hasadtával, mihelyt egy vendég felkel, azonnal talpraállnak a többiek is, és hazafelé indulnak. Persze a házigazda tartóztatja vendégeit, „korán van még, ne siessenek,“ de a vendégek mennek. A gazda látván, hogy minden unszolása dacára a vendégek szétmennek, e szavakkal köszöni meg az idejövetelt: „Hála istennek, hogy idejöttök! Hála istennek!!“

*) A kézijóslatnak (chiromantia) üzői a tenyér vonásaitól olvassák ki a titkokat, alapítván mesterségüket a szentírás ome szavaira: „Azért legyen ez jelül a te kezében, és emlékléd a te szemeid előtt.“ Mondják, hogy némi igazság volna e jóslatnemb. Annyi áll e tanból, hogy a fiatalabb és öregebb kezek tenyérvonásai különböznek egymástól, hasonlólag a nő és férfié, de hogy az egyéni jellemnek szolgálma tükörül, azt kötvé higyjük. Lényegesen különbözik a chiromantiától a chiromonia; ennél az egész kéz és ujjak formájából történnek a jóslatok. Szintén képtelenség s mert ilyen, tán mondanom sem kell, hogy francia agyban született. *Szerző.*

Van még egy más sijelo is, melyen nem vesznek ily sokan részt. Némely helyen csak a rokonok jönnek össze egy kis társas-játéokra vagy pedig éneklésre, némely helyeken táncolnak, más-hol ismét valami társas-játékot vesznek elő. Az öregek pedig ifjukorukra emlékeznek, midőn ők is így táncoltak és játszottak.

A háziasszony vagy a leányok, borral, kávéval és süteménnyel szolgálnak a vendégeknek; hajnal felé pedig ki-ki haza siet, nyughelyét felkeresendő.

A rokoni sijelőra csak a rokonok szoktak jönni, naplemente előtt letelepednek, és néhány óráig mulatnak. E sijelo szokás szerint tánc és zenekül mulik el, csak némely helyen szoktak a lányok vagy szerelmi, vagy népdalokat énekelni.

Az ifjúsági sijelőban legények és leányok szoktak részt venni. Eleintén mindennapi dolgokról

folly a beszéd, később azután van zene, tánc, nevetés, zaj, szóval oly multság és jókedv támad, melyet nem lehet egy könnyen leírni sem. Hajnal felé elbucusznak a gazdától, és hazafelé sietnek. E sijelo zártkörű.

A mestor emberek is szoktak sijelot rendezni, melyben szokás szerint számos vendég szokott részt venni. E multságban a bor és fekete kávé viszik a főszerepet. A multság hajnal felé ér véget.

Ezzel ismertettük a sijelot. Ez nálunk Magyarországbán ritka, kivéve a bánáti részt, a hol a szerbek tulnyomó számmal lévén, a sijelot némely helyeken meg is tartják; Magyarországbán inkább a „svetársrok“ divik, a melyet egy későbbi cikkemben lesz szerencsén e lapokban közölni.

Ligetfi Aurél.

Egy hét története.

(Dec. 6.)

(V.K.) A „zúzos december“ nem létezik többé, csak a Csokonai „Bachus-dalában“ Az új nemezédék már nem is ösmeri, s bár a fiatalság épp most alakított egy „korcsolyázó-egylet“-et, a helyett, hogy a jég hátán repülhetne, oly iszapbankénytelen cammogni, mintha földrészünket csak az imént hagyta volna el az özönviz. Az időjárás valódi satyrákat csinál. Egyik nap tiszta hópelyhek esnek, de csak azért, hogy példázzák: miként azt is mi az égből tisztán jő, (legyen vallás vagy hópelyhely,) a földön sárrá tapossák az emberek. Másnap meg arra ébredünk, hogy Pesttől Budát nem a Duna választja el, hanem egy tenger, oly feneketlen sártenger, hogy még a királyné elutazását megírni siető s tüzzel vízzel dacoló reporternek is elmerülnek benne, s csak harmadnap kerülnek elő — csatakosan, megviselve, — abbéli tudósítasaikkal, hogy a fejedelemasszony csakugyan elment Triesztbe, hogy a keletről visszatérő királyt, vagy inkább férjét üdvözölje.

Másfél napig nem tudtuk, ha vajjon elment-e csakugyan: oly messze esett tőlünk a budai indóház, mely valódi sziklaszigetet képezett a krisztinavárosi híres sár fekete tengerében. A skeptikusok maig sem hiszik, hogy az udvari hintókba sárkányokat nem fogtak lovak helyett, különben nem igen történhetett volna meg, hogy most a budai várpalotában csakugyan a kis Mária Valeria főhercegnő a legmagasabb személy.

Volt azonban e rossz időnek is egy jó oldala. Minden flanirozás lehetlenné válván: a képviselőház az új ülésfolyamban sohasem volt még oly

teljes számmal, mint a mult héten. Egy szavazásnál csak 53 képviselő hiányzott. A máskor mindenütt jelenlevő, csak a kerék teremből hiányzó honatyák is mogorva kétségbeeséssel adták meg magukat a kérlelhetlen fátumnak, s megpróbálták, hogy e nagy iskola keskeny padjain hogy telik az idő. Bizony nem telt valami nagy gyönyörűség közt, mert öt napig hallgatni a sivar vitát, hogy mint kellene megvizsgálni a zárszámadásokat, s e közben mindig ugyanazokat a visszakerülő dolgokat hallgatni: semmivel sem különb élvezet, mint nézni az unalmas egyformasággal hulló esőt. — Az egyhanguságot azonban néha pár force egy kis viharral szakíták félbe, s a román képviselők is kaptak az alkalmon, hogy a Román Sándor sajtópörbe fogatási ügyéből megint nemzetiségi kérdést csináljanak. Hanem az ő zajuk rég elveszté már érdekességét. Oly férfiak ők, kik inkább zsémbelnek, mint harcolnak. Mintha csak rájuk írta volna egy francia böles, hogy hamar megunk azokat az embereket, kik mindennel elégedetlenek.

Hanem az írói karzatnak volt egy valóban érdekes órája.

A pénzügyi bizottság előadója: Kautz Gyula bejelenté, hogy a hírlapbélyeg eltörlésébe a bizottság beleegyezett. Tehát Tóth Kálmán barátunk nem fáradozott és szegyenkezett annyit hiába. A „stempli“ — ez volt az ő Carthágója, s lerombolását csakugyan megéri, s e tekintetben szerencsésőbb Catonál. Ő is, mint a híres római „censor“, mindig a „delondám“-ot fujta. Fujta pedig min-

denféle változatban: versben és vezércikkben, szónoklatban és törvényjavaslatban. Utójára még Lónyainak is belészédült a feje s megtántorodott, noha egy darabig oly erősen állt, mintha a legigazságosabb ügyet védelmezte volna. Pedig csak olyan számokat védelmezett, melyek bilincsei a sajtónak, s akadályai a műveltség terjesztésének. Köszönet Tóth Kálmánnak a kitartó harcért, melynek sikere után „arany tollat,” vagy legalább is bankettet érdemelne. Hanem a mai világ nem az elismerésen, hanem a satyrán kezd. Mielőtt kimutatnók elismerésünket, elneveztük őt „Stempli Kálmán”-nak. Mindegy, ez a gúnynev maga is annyi, mint egy koszorú.

Újévre tehát a napi sajtó szabadabban lélekezik, és talán szélesebben is mozog. Csak egy bajtól tarthatunk: több lehet a kísérlet, a hiábavaló, az áldatlan kísérlet, új meg új lapok képében. Hanem hát a közönségnek is lehet már annyi ítélete, hogy ne hagyja el régi jó újságait olyanokért, melyekről nem tudja: ha jók lesznek-e, vagy rosszak?

Különben eddig még nem nyögnek a hegyek, s így a „ridiculus mus”-ok raja csak később köszönhet be, hogy egyideig cincogva élje vagy tengje világát.

Csak egy új lap keletkezése fenyeget, de e helyett egy régi meg elköltözött. Ez sem halt meg azonban, csak elébbeni papírhüvelyét dobta el, hogy fiatalos szellemével egy görnyedező testbe szálljon, melybe — mint rossz nyelvok mondák — már csak hálni járt a lélek. — Nincs „Századunk,” de áll a „Századunk” szerkesztőségével megfiatalodott „Pesti Napló,” s lesz „Reform” (Ráth Mór adja ki), a „Napló”-tól elvált újabb elemekkel, Rákosi Jenő vezérelte alatt, ki költő lehetne (bizonyosságunk rá „Aesop”), ha politikus nem akarna lenni. Hanem hát Scribe „anabaptistája” a mi irodalmi korszakunk jelszavát fejezi ki, midőn azt énekli: „A dicsőség? azzal jól nem lakunk!”

Mi vár Ráth Móra, ki az áldozatkészségben egész a vakmerőségig ment? — azt a jövő mutatja meg. Bizonyára senki se kívánja ő neki, miután irodalmunkat annyi jóles mű kiadásával gazdagítá, hogy a mit nyert a réven (könyveken), elveszítse a vámon, (újságán.)

Különben most a nagy lapok, melyek hirdetésből élnek világukat, kissé meg vannak riadva, mert a bélyegvesztéséget a hirdetésdíjak nagyobbitásából akarják kárpótlani. Eddig akár egy forintot, akár ötvenet vett be a lap egy hirdetésből: egyforma kis bélyegdíjat fizetett érte. Most a jö-

vedelem (vagyis a hirdetés nagysága) után akarják megadóztatni a hirdetésekét. S van lárna Izráelben! A „P. Lloyd” annyira megijedt, hogy az üzletért feledve az irodalmat, őszintén kimondá: inkább hagyják meg a hírlapbélyeget, csak ne fokozzák a hirdetés-díjat. Annyi bizonyos, hogy kereskedelmünk nagyobbára még német lévén, a német lapok legtöbb kárát vallanak a hirdetési adó emelésének. Hanem azért, mert a „P. Lloyd” így többet fizetne: nem a legfelebarátibb óhajítás tőle, inkább a hírlapbélyeg megtartását kívángatni, mely az összes időszakai sajtót sújtja, legkivált pedig az oly közlönyöket, melyek tisztán irodalmi eszközökkel iparkodnak boldogulni, s nem hátszszák az üzletet, a hirdetést, a humbugok, reclame-ok, hühök e nagy versenyterét. A „P. Lloyd” tehát csak azt árulta el, hogy jobb szereti saját üzleti érdekét, mint műveltségünk egy közügyét, az összes irodalmat. Ez különbönn igen „emberi.”

A „Magyar Ujság” pedig, melyről hetek óta úgy beszéltek, mint a halálra vált betegről, kedvet kapott újra élni. Nem hal meg, csak urat (szerkesztőt) cserél. Irányítól, ki nem igen szereti Madarászszal járnai a kállai kottózt, átmege a Simonyi Ernő kezébe, ki — általános vélemény szerint — a szélsőbal legszeretreméltóbb embere. E csere nem jelent visszaesést. Sem Irányi, sem Simonyi nem az olyan demokrácia hívei, mely elégrek tartja a dicsőségre a vörös tollat, az ősi poharazást és politikai káromkodást; hanem azé a demokráciáé, mely tanulásban, műveltségben és munkában keresi hatalmának eszközeit. Egyikök sem a sallang embere, hanem a haladásé, s csak a mióta ők bejöttek: azóta kapott a szélsőbal arculata parlamenti kinyomatot; azelőtt egy grimace volt az egész.

Hanem, miután most van egy kis módunk beszélni a múzsákról is, vegyünk búcsút a hírlapoktól, pártoktól és üzletektől, s üdvözljük a költőt, a kié volt e héten a lapok tárcája. „Gyulai Pál” összes költeményeiről” beszélt valamennyi. A vastag kötet, melyet Ráth Mór adott ki, meg is érdemli e figyelmet. Tükre az egy fogékony kedélynek, egy változásokkal teljes életnek, és sok tekintetben az időnek, közhangulatnak. Gyulai mindig őszinte költő, ki úgy dalol, a mint érez. De egyszersmind művész is, ki érzelmeit kitünő formákba tudja önteni. Érze gyász vagy öröm (s mindkettőben volt része), érezi és kifejezi mindkettőt igazán. A 48-diki lelkesedés az ő egy-két dalában is zeng, de sokkal többen borong a 49 utáni nemzeti fájdalom. Szerelme, honfűjja,

családi öröme és gyásza mind ihletteljesen vannak kifejezve jobb költeményeiben. Vannak kedves, naiv gyermekmeséi épp úgy, mint metsző satyrái. Szóval lantjának sok húrja van, s mindegyiket jól tudja pengetni, s az egész nagy gyűjteményben legfőlebb két iv van, melynek teleírásakor az ihlet nem volt jelen.

Fogják-e annyian olvasni: a mennyire érdemes volna — ki tudja!

Napjainknak nem uralkodó vonása már a költők igaz és mély szeretete. A szóvirágokkal pompázó üres szónok több figyelmet kelt, mint egy igazi dalnok, s egy népgyűlés — bár mily meddő — élénkebb izgalmat, mint akár a legjobb könyv.

Ime, a nemzeti színház nézőtere e hó elsején, midőn „Az áldozat“ előadásával első ízben ünnepel meg Vörösmarty születésnapját, üresebben maradt, mint akár a legüresebb és elkopottabb dalművön. Az előkelő világ inkább ásitozott szalonjaiban, a fiatalság billiárdozott, az írók aprólékos napi ambícióikkal foglalkoztak — s úgy szólván csak egy kis család, mely bir még valamit a régi kegyeletből, jött el ünnepelni, nem hagyva magát visszariasztani az esőtől, mely oda-

künn zuhogott, mintha csak könnyű ürügyet akart volna szolgáltatni a közönyösöknek, a kik kaptak rajta, hogy elmaradhattak a nyelv nagy mesterének „unalmas“ drámájáról. Hol volt az a nép, mely egykor annyit éneklé a költő „Szózatát“? Hol különösen a fiatalság, mely minden időben buzdult a nemzeti költőkért?

Ne érje őket szemrehányás, most nagy dolguk van: „európai“ tervekkel foglalkoznak, bált fognak rendezni az „Európá“-ban (merészebb részök a redoutban), s épp a mult hét volt a bálkomiték születési hete. Választmányok névsora olvasható minden lapban, s az mindig emberi dolog, ha — a római költő szerint — „üdücsőségünk érzéketlenné tesz a másoké iránt.“

Különbön nemcsak a fiatalság került e „áldozatot“, hanem a költő régi jó akadémikus társai is. De most ezek is el vannak foglalva: új rendszabályokat készítenek, hívén, hogy ez lendíteni fog az akadémián. A színházi ouquéte is nagyon bizik az alkotandó új rendszabályokban. Pedig ide, mint oda, nem új betűk kellenének, hanem új férfiak, vagy friss szellemű megújult férfiak.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. December hó 11-dikén XII-ik Károly svéd király a friedrichshalli sáncokban agyonlövetik 1718. — Berlioz szül. 1803.

12. Matthison Frigyes † 1831. — Rendkívüli angol parlament 1854. Hunyady Mátyás megyezője 1476. — Báthory István † 1586. — Cromwel Anglia protectorává választatik 1653.

13. A tridenti zsinat megnyittatik 1545. — XVI. Gergely pápa és Miklós cár összejövetele 1843. — Lord Palmerston kilép a kabinetből 1853. — Ezechiel látnok, — a biblia szerint, — isteni látásokat, titkos mennyei jeleneteket lát v. t. u. 3382. — Gr. Széchenyi Ferenc † 1820.

14. Tycho de Brache szül. 1546. — Washington György † 1799.

15. Cavaignac szül. 1802. — Fessler történész † 1839. — Windischgrätz betör Magyarországra 1849. — Perczel Mór született 1812.

16. Napoleon elválk Josephinétől 1809. — Simunich győzelme Nagy-Szombat mellett 1848. — Linci béke 1645. — A bourbonok Franciaországból száműzetnek 1792.

Közli: V. A.

* („Nem tudom már a régi dalokat!“) címmel mai számunk 8. és 9-dik lapján egy bár egyszerű, de igen szép fametszvényt közlünk, mely az első megtekintésre egy egész élettörténetet beszél el, s ez épen ezen kompozíció legfőbb érdeme. A fiatal asszony ott áll búsan lehajtott fővel zongorája előtt, s ujjai mintegy megmerevedve nehezkednek az elefántcsont-billentyűkre. Ez a zongora volt hajdan leghivebb barátnéja, mely ha bánatja volt: vele együtt busult, ha öröme: vele együtt örvendett, s midőn szívében a szíz érzeményci kezdtek ébredezni: vele együtt ábrándozott. Azóta asszonynya lett. Talán szíve vonzalmának ellenére, vagy tán megcsalta az, kit mindenekfölött szeretett, ki annyiszor esküdözött lábainál hűségget, midőn még szerelmeért ostromolta és esküdött az oltárnál, midőn kezét megnyerte! Ő azonban bújá okát magába temeti s csak régi barátnéjához: zongorájához közeledik bizalmasan, annak hangjaiban keresve vigaszt; ah! de a nő fájdalommal nem az, a mi a leányé; hiába nyújtja kezét a régi barátnénak, elfeledték már ők a régi dalokat!

the author of „Flamish Interiors“ etc. London, Ridgway, 1869. „Ez címe azon műnek, mely a legközelebbi napokban jelent meg hazánkról, s egy angol lap már közöl róla bírálatot, dicsérve az előadást, némely leírásokat, de kijelentve egy szerzemény, hogy Magyarországról oly magaslatlagon szól, hogy azt kell hinni, mikép mindennek csak a fénydalt látta. A magyar hivatalos lap tartója — nem juthatván a könyvhöz — a bírálatot közli, s ebből megtudjuk, hogy a névtelen író Wiseman bibornok ajánlólevelével jött Magyarországra, s hihetleg a gazdag magyar főpapok vendége volt, kik oly vendégszeretettel fogadták, hogy az utazó mindig a legjobb hangulatban élt. Az utazó nagy elragadtatással szól hazánkról. Előtte a porosz a legalsóbb fokon áll, az osztrák jóval magasabban, s magyar pedig a legmagasb ponton. Az említett bírálat végül ezeket mondja: „Utazási könyvek, melyek Magyarországot ismertetik, ritkák. A csalhatatlan Murray Bécsen túl nagyon hiányos utazásirásokat szolgáltat, és még Baedeker is cserbenhagyja az embert. Asztal új könyv nem fölösleges, mert számos mellőzhető részleteken kívül itt-ott türethető helyleírások foglalatnak benne. Ezenkívül pozitív értékű egyszerű tények is föl vannak jegyezve lapjain, — s hízéges nélkül az előadás élénk és érdekes.“

„Magyarország és Erdély bányáiban“ 1867-ben 25,606,172 köb-ölnyi területet bányásztak ki arany és ezüst végett, s ebből 11,390,440 köb-öl volt a kincstáré, a többi mind magánosoké.

„A kápolnai honvédekéket“ e hó 19-dikén leplesek le. Raggal öt órákor az agri várókról taracklövések fogják tudatni. A lyceum teréről indulnak a kápolnai határban levő honvéd-halmokhoz. Ott aztán banderium kíséretében gyalog mennek a helyszínre, hol a rendezőség fogadja a küldöttégeket és vendégeket. Az agri dalárda s néphymnuszt énekl, s majd a szobornál az agri honvéd-egylet történeti előadása után a művészek átadják a szobrot Mednyánszky Sándornak, a bizottság elnökének. A szobrot a dalárda dicsőnéke mellett leplesek le és koszorúzzák meg. Majd emlékszózatot tartanak az elhalt honvédek fölött a Mednyánszky s kőszeg elhárjának felügyelése alá adja az emlékművet. A „Szózat“ és taracklövések fejezik be az ünnepélyt. Este az agri kaszinóban társas estélyt rendeznek.

„A „M. Újság“ szerkesztését“ néjkor ismét Simonyi Ernő veszi át. A part három évre biztosította a lap fenállását.

„Táncos (tánc), az „Arany Trombita“ újságkor megvesztik.

„A rokkant honvédek számára építendő házhoz“ a bizottság Pest városától kért telket. A városi tanács közgyűlésében az ügybe került a gazdasági bizottság utasítást kapott, hogy a honvéd-bizottsággal egyetemben keresem alkalmas telket, s tegyen róla jelentést a városnak.

„A „Szekelyföld“ Manóeszköz tárgyú IV. kötetét, melynek megjelenését az év november végére ígértam — épen a munka érdekében tett

utó kutatás miatt csak is jövő év január végével lesz készen; midőn ezen késedelemért tisztelt előfizetőim elnézését esdem, egyszerűsággal kijelentem, hogy a fennjelölt kötet fűzött példányára 2 frt. 50 krral, díszk. p. 3 frt 60 krral (váci utca 9-ik számú intézet) előfizetést jövő év január 15-ig elfogadok. Orbán Balázs.

„Nagy szerencsétlenség történt“ e hó 4-ikének ejtlen a pesti Józsefvárosban, az óriás-utcában levő 20. számú Hartman-féle házban. Az egyik szobában Jancsó István kádár lakott családjával, s ott halt egy Plosohei nevű olasz munkás is. Ejjel a háson fájdalom nyűszörgést hall Jancsóéktól, s benyitott oda. A szobában fojtó szag volt elterülve. Jancsóék halálavonaglás közöt vergődött, a többiek pedig mind meghaltak fuladva, s az asszony is nem sokára meghalt. Öten lettek a halál martaléka: Jancsó és neje, 2 éves István fiuk, 4 éves Józsa, nevű leányuk és az olasz munkás. A halál megfuladás folytán történt, melyet a föld alatt megrepedt gázokból történt gázközműlés okozott.

„A bécsi birodalmi tanács“ dec. 11-ikére van összehívva. Az összehívó rendeletet 3 felsége Triestben, e hó 3-ikán írta alá.

„A honvédparancsnokság“ utasította a kirelteti parancsnokságokat, hogy az őrállomásokat a lehető legkisebb számba szállítsák le. Honvéd tisztelek-örög csak a főparancsnokot illeti, örök továbbá felállítandók a stockházak és magazinok előtt; egyebűt nem.

„Vagy Károly“, a híres geolog és természettudós, e hó 12-én érkezik Pestre. Elvtársai nagy tüneményességgel szándékosnak öt fogadni.

„Az ukolái ügyében rendezett államszerződés“ nov. 30-iki husásán a 100,000 frtos főnyeremény sorajgyo nem lévén eladva, az egész összeg a kormányznak maradt, s ekkép az üdvös oldt fogja gyarapítani. A szerencsés sorajgyo Innsbruckba volt küldve eladás végett, de his nem vette meg senki. A második nyeremény Deutsch nevű kereskedés.

„A petroleum felváltója“ Drake, rövid idő előtt halt meg Connecticut egyik apoldájában. Titusvilletől egy mértföldnyire még most is látható az általa állított első gyár. A férfi, ki anyanyak gazdagúságot alapít meg, kórhabban végezte életét.

„A heitlenas expedícióról“ érkező tudósítások szerint Pats ellentengernagy 56 kötet könyvet adott ajándékban Pekingben Kung hercegnek, ki egy irodalmi egyletnek, a „Wein-Kuan“nak elnöke. E könyvek európai írónak Kinsáról írt művei. A herceg viszont megígérte, hogy gondosan összeállít egy gyűjteményt nevezetesen kínai írók műveiből, s a közés külügyminisztériumhoz átküldi, mi annál becésebb, mert Pekingben nyomtatott könyvek ritkán találhatók a császári palotán kívül.

„A fényképeknek természetű eszmékben állóltatása“ valahára sikerült egy Duos du Hauron nevű franciának. Az így előállított színes képek ép oly állandók, mint a fekete képek.

BRIGHT'S KRAFT- u NÄHRMEHL auch Crème Pulver genannt leicht verdaulich, nahrhaft und schmackhaft.

Bright erősítő és tápláló-lisztje, crémepornak is nevezve, könnyen emészthető, tápláló és ízletes.

E por, az utasítás szerint telben főzve, különösen alkalmas az idült beteges, vagy altesti bajok ban, gyomorgyengéggel szenvedő embereknek; sovány beteges (különösen újdúló) egyéneknek a kik rendszeres reggeli és vacsorájokat nem élvezhetik; a kik vérforrás, vagy a hasbajó-szerek túlságos használatára által egyenlültek, a különbözőek ajánlhatók az oly gyermekeknek, a kik gyöngye idegzetek, vagy hirtelen növe-
snek.

Egy skatulya ára 50 kr. -- Kapható a főraktárban Pesten TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész utadl, király-utca 7. sz. 1965

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi szájaj tőbbé!

MELANOGENE

Diogenarától Kouenből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyasatu, a bőrre néve minden kártékony hatása nélküli festésére.

Ezen festőszert legjobb valamennyi eddigi használatok közt. Főraktár: Pesten TÖRÖK J. gyógyszerész utadl. király-utca 7. sz. Ára 3 ft 50 kr, postán 30 kr-rel több.

A legnagyobb vászonruha-raktárban váci-utca

„YPSILANTIHOZ“

Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon a legnagyobb választékban
mindennemű kész fehérművek urak, hölgyek
és gyermekek számára,

ugymint:

20,000 darabnál több **férfi-íngek** rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból, darabja 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

10,000 darabnál több **színes férfi-íngek** 1000 különböző mintában 1 ft 50 kr, 1 ft 80 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft.

Fehér madapolan-férfi-íngek 1 ft 50 kr, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft.

Férfi-gatyák vászonból magyar, felmagyar vagy francia mintára, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 4 ft.

Női-íngek vászonból simák: 2 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 8 ft, 9 ft, 10 ft, 11 ft, 12 ft, 13 ft, 14 ft, 15 ft, 16 ft, 17 ft, 18 ft, 19 ft, 20 ft, 21 ft, 22 ft, 23 ft, 24 ft, 25 ft, 26 ft, 27 ft, 28 ft, 29 ft, 30 ft, 31 ft, 32 ft, 33 ft, 34 ft, 35 ft, 36 ft, 37 ft, 38 ft, 39 ft, 40 ft, 41 ft, 42 ft, 43 ft, 44 ft, 45 ft, 46 ft, 47 ft, 48 ft, 49 ft, 50 ft, 51 ft, 52 ft, 53 ft, 54 ft, 55 ft, 56 ft, 57 ft, 58 ft, 59 ft, 60 ft, 61 ft, 62 ft, 63 ft, 64 ft, 65 ft, 66 ft, 67 ft, 68 ft, 69 ft, 70 ft, 71 ft, 72 ft, 73 ft, 74 ft, 75 ft, 76 ft, 77 ft, 78 ft, 79 ft, 80 ft, 81 ft, 82 ft, 83 ft, 84 ft, 85 ft, 86 ft, 87 ft, 88 ft, 89 ft, 90 ft, 91 ft, 92 ft, 93 ft, 94 ft, 95 ft, 96 ft, 97 ft, 98 ft, 99 ft, 100 ft.

Női fűző-váltak (Damen-Mieder) 1 ft 50 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Fü-íngek vászonból, 4 éves 1 ft 80 kr, 2 ft 40 kr, 6 éves 1 ft 85 kr, 2 ft 40 kr, 8 éves 2 ft, 2 ft 45 kr, 10 éves 2 ft 10 kr, 2 ft 65 kr, 12 éves 2 ft 40 kr, 2 ft 60 kr, 3, 50, 14 éves 2 ft 65 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft 20 kr, 16 évesnek 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Színes fü-íngek, négy éves 1 ft 10 kr, 1 ft 25 kr, hat éves 1 ft 25 kr, 1 ft 40 kr, nyolcas éves 1 ft 35 kr, 1 ft 55 kr, tíz éves 1 ft 60 kr, 1 ft 75 kr, tizenkét éves 1 ft 65 kr, 2 ft, tizenhárom éves 1 ft 75 kr, 2 ft 10 kr, tizenhat éves 1 ft 75 kr, 2 ft 20 kr.

Mindennemű tők, alós-mellények, nadrágok, harisnyák és egyéb tall csikkok férfiak és hölgyek számára nagy választékban.

Főraktár a legjobb amerikai krinolinak mindentféle színben 2 ft, 3 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 3—5 fűg.

Színes alós-zoknyák 4 ft 75 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7—10 fűg.

En sok egyéb kész fehérmű csikkok, melyekről az árjegyzék kívánatra bérmentesen elküldetik. Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi és-irlandi vásznakban, vége 27, 28, 30, 32, 35, 40—120 fűg.

Óraszávon vége 12 ft, 12 ft 50 kr, 13, 14, 15, 16, 18, 20—25 fűg.

Vászonasebikendők, tucatsja 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 8 ft, 9 ft, 10 ft, 20 fűg.

Törülközők, tucatsja 5 ft 50, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7, 8, 10, 12—20 fűg.

Színes ágyl kanavász vége 9, 10, 11, 12, 13—16 fűg.

Vászon asztalkendők, tucatsja 5 ft, 5 ft 10 kr, 6 ft 80 kr, 6 ft 80 kr, 7 ft 50 kr, 8—12 ft. **Adroszok** minden nagyságban 6 személytől 24-ig osztott készletek 6, 12, 18 és 24 személyre.

Nagy választás ágylterítők, piquet és trikot paplanokból, kávés és csomagokendők.

Menyasszonyi készletek bevásárlásánál fehérműnk ropantalmaza következtében folyó helyetben vagyunk, hogy a legnagyobb mennyiséget mindenkor készen szolgáltatathajuk.

Küldeményeket minden irányban utánvétellel még a levél érkezése napján azonnal elküldünk és csomagolást nem számítunk, ugyancsak megrendelések leghamarabb elkészíttetnek.

Kollarits József és fia

466. N. 1510. H. 1349. F. 128. M. 89. Ü. 84. Hk. 17. Hp. 8. L. 12.

Epen most jelent meg

az „ATHENAEUM“ kiadásában

(Pesten, Barátok tere 7. sz. a.) s általa Magyarország és Erdély (Kolozsvárott: Stein János) könyvkereskedéseiben kapható:

A köszívű ember fia.

Regény 6 kötetben. Irta Jókai Mór.

Ára 6 frt.

Az Athenaeum nagy képes naptára 1870-re, XI. évfolyam.

4-réti 36 iv számos novellával, encyclopaedikus cikkekkel, hazai és külföldi táj és néprajzokkal és Magyarország teljes tisztí czimtarával és 3—40 gyönyörű metszvényvel. Ára csak 1 frt.

Belond Miska naptára 1870-re.

8-ad rét 132 lap, 40 humoristikus metszvényvel és számos mulattató cikkel. Ára 80 kr.

Pitaval,

világhírű bűnesetek tára.

I. és II. kötet. A legérdekesebbek kiválogatásává. Mind egyik kötet 320 lapra terjed s kötetenkint 1 ft 50 kr. Jelen vállalat világhírű bűnesetek elemzés előadással és történeti hűséggel írt elbeszéléseit tartalmazza, s nem csak a közönségnek szolgál érdekesítő olvasmányul, de a lirónak. jogásznak és lélekbuvárnak tanulságos adatokat szolgáltat emberismeretéhez.

Petőfi válogatott költeményei

két kötetben. I. kötet. Elbeszélő költemények. II. kötet. Lyrai költemények. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál Csinos miniatúr kiadás, díszes keménykötésben. E kiadás a kedvelt népköltő legértékesebb válogatottabb s néhány még kiadatlan, valamint censor-törlésektől kiegészített munkálatait foglalja magában. Ára egy-egy kötetnek 2 ft 80 kr.